

Irak'tan Suriye'ye İliştirilmiş Gazetecilik

Emel Arık¹

Öz

Embedded (Türkçe'deki yaygın kullanımıyla iliştilirilmiş) gazetecilik özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ı işgali ile tam anlamıyla kurumsallaşan bir muhabirlik türüdür. "İliştirilmiş gazetecilik" kavramı iletişim literatüründe tartışılmaya devam edilmiş, Suriye olaylarında yeniden gündeme gelmiştir. Suriye'deki mevcut hükümete isyan eden Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) militanlarının başlatmış olduğu iç savaş ve bu savaşın medyada temsil edilme biçimi yeni bir emperyalizm görünümüyle karşı karşıya olduğumuzu göstermiştir. Savaşın medyaya yansımaları, karşıt ve yandaş iliştilirilmiş gazetecileri yeniden gündeme taşımıştır. Bu çalışma, son yıllarda sıklıkla tartışılan "İliştirilmiş gazetecilik" kavramını sorgulamayı ve iletişim alanındaki egemenlik mücadelesinin bir parçası olarak gazetecilik ortamına dönük yaptırımlarını tartışmayı amaçlamaktadır. Temel varsayımımız, iliştilirilmiş gazeteciliğin egemen güçlerin medyayı kullanma olanağını artırma ve kamuoyunu kendi politikaları doğrultusunda daha etkin bir şekilde yönlendirme amacıyla geliştirilmiş bir iletişim stratejisi olduğu yönündedir. İliştirilmiş gazeteciliğin hangi gerekçelerle inşa edildiği, Irak'ta, Suriye'de nasıl işlediği ve neler yaşandığı, haber iletim sürecindeki işlevleri ve gazetecilik etiği adına nasıl değerlendirildiği gibi pek çok araştırma sorusu konumuzun ana çerçevesini çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: İliştirilmiş Gazetecilik, Savaş, Haber İletim Süreci, Gazetecilik Etiği, Kamuoyu.

Journalism Embedded From Iraq to Syria

Abstract

Embedded journalism is specially a kind of correspondence entirely institutionalized with the intervention of the U.S.A. to Iraq. 'Embedded Journalism' has been an issue of debate in the literature of communication and has come on the agenda with the developments in Syria. Civil war started by the Free Syrian Army (FSA) revolting against the current government in Syria and the representation style of this war on media shows us that we face a new type of imperialism. The reflection of this war on media puts proponent and opponent embedded journalists on the agenda once again. This study aims at discussing the concept of 'embedded journalism', which is a recently frequent debate. Moreover, it aspires to explore the practices about the journalism by considering the hegemony struggle in communication arena. Our main hypothesis is that embedded journalism is a communication strategy developed so as to increase the possibility of the dominant powers to use the media and to manipulate the public opinion within their own policies. The core questions of this study drawing the chief frame of our research are what the rationale behind the embedded journalism is, how it works in Iraq and Syria, what the realities are, what their functions are during the news transmission process and how they are evaluated within the journalism ethics.

Keywords: Embedded Journalism, War, News Transmission Process, Journalism Ethics, Public Opinion.

¹ Öğr. Gör. Dr. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi

Giriş

Embedded (Türkçe'deki yaygın kullanımıyla iliştirilmiş) gazetecilik özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'ı işgali ile tam anlamıyla kurumsallaşan bir muhabirlik türüdür. (Kimi kaynaklar iliştirilmiş yerine 'yatalak gazetecilik' kavramını önermektedir. Çünkü Amerikan İngilizcesinde 'embedded' kelimesi iliştirilmişin de ötesinde gömülü anlamına geldiğinde 'in bed with' ile anılmaktadır. Bir başka deyişle 'enbedded journalist', 'ordu ile aynı yataktaki gazeteci' anlamına gelmektedir (Akınar, 2004. 138). İliştirilmiş gazeteciler savaş alanlarında askeri birliklerle birlikte ilerleyen, onların belirlediği kural ve sınırlamalar içinde çalışan, belli taahhütler altına inen ve bunların ihlali halinde ilişiği sona eren gazetecilerdir. Şüphesiz ki benzer yöntemler, geçmiş savaşlarda da sıklıkla kullanılmıştır. Fakat iliştirilmiş gazetecilik tarihin hiçbir döneminde bu denli ön plana çıkmamıştır. Bunda en önemli faktör Bush Yönetimi'nin basını yanına alarak, savaşı iletişim düzeyinde de kazanmaya ilişkin tutumudur. Amerika Vietnam'da ve Körfez saldırılarında gerek çatışma alanlarında gerekse medya merkezlerinde aldığı tüm sansürcü tedbirlere rağmen, kitleye ulaşmasını istediği medyatik gerçeği tam olarak aktaramama gibi bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Irak'ın işgalinde ise, Bush yönetimi haber aktarım sürecini kontrol altına almak için yatırımlar yapmış ve neredeyse savaş alanındaki tüm gazetecileri kendine iliştirmiştir. Yaklaşık 600 muhabir, savaşı Amerikan Birlikleri'ne iliştirilerek takip ederken, aynı dönemde Bağdat'ta bağımsız savaş muhabiri sayısı ise sadece 100'le sınırlı kalmıştır.

Irak Savaşı öncesinde yaklaşık 3 bin gazeteci ABD ordusunun basınla ilgili bölümüne, iliştirilmiş gazeteci olmak için başvurmuş ve ardından bir eğitime tabii tutulmuşlardır. En az iki ay süren eğitim sırasında hem askeri boyutta, hem de savaşta uymaları gereken kurallar anlamında Amerikan yetkilileri tarafından eğitilmişlerdir. Aldıkları eğitim sonunda kendilerine, savaş sırasında muhabirlik görevlerini yerine getirirken uymaları gereken kurallar konusunda bir şartname imzalatılmıştır. İlgili şartnamenin ana çerçevesi, iletilen haberlerin askeri harekâta zarar vermemesi olarak belirlenmiştir. Hatta bazı kaynaklara göre sözleşmede belli haberlerin onaylatılması, askerlerin moral durumunun dikkate alınması ve kamuoyuna pozitif mesajlar verilmesi gerektiği yönünde maddeler bulunmaktadır. Böylece "asker gazeteci" eğitimini tamamlamakta, özgürlüğü ise vaat edilmiş geniş olanaklarla kontrol altına alınmaktadır.

"İliştirilmiş gazetecilik" kavramı iletişim literatüründe tartışılmaya devam edilmiş, Suriye olaylarında yeniden gündeme gelmiştir. Suriye'deki mevcut hükümete isyan eden Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) militanlarının başlatmış olduğu iç savaş ve bu savaşın medyada temsil edilme biçimi yeni bir emperyalizm görünümüyle karşı karşıya olduğumuzu göstermiştir. Savaşın medyaya yansımaları, karşıt ve yandaş iliştirilmiş gazetecileri yeniden gündeme taşımıştır.

Bu çalışma, son yıllarda sıklıkla tartışılan "iliştirilmiş gazetecilik" kavramını sorgulamayı ve iletişim alanındaki egemenlik mücadelesinin bir parçası olarak gazetecilik ortamına dönük yaptırımlarını tartışmayı amaçlamaktadır. İliştirilmiş gazetecilik akademik çalışmalar için yeni sayılabilecek bir alandır. Fakat kamuoyunu savaşlara yönlendirme ve savaşta medyanın üstlendiği görev iletişim literatürünün en eski alanlarından biridir. Bu konuda yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Özellikle Vietnam ve Körfez Savaşı'nda medyanın konumu ve savaşa etkisi akademik düzeyde geniş tartışılma olanağı bulmuştur. Medya savaşlarda kimi zaman dördüncü kuvvet olduğunu hatırlamakta, kimi zaman da iktidarların bir halkla ilişkiler aracı gibi işleyerek kamuoyunu egemen güçlerin lehine yönlendirmektedir. Çalışma öncesi temel varsayımımız, iliştirilmiş gazeteciliğin egemen güçlerin medyayı kullanma olanağını artırma ve kamuoyunu kendi politikaları doğrultusunda daha etkin bir şekilde yönlendirme amacıyla geliştirilmiş bir iletişim stratejisi olduğu yönündedir. İliştirilmiş gazeteciliğin hangi gerekçelerle inşa edildiği, Irak'ta, Suriye'de

nasıl işlediği ve neler yaşandığı, haber iletim sürecindeki işlevleri ve gazetecilik etiği adına nasıl değerlendirildiği gibi pek çok araştırma sorusu konumuzun ana çerçevesini çizmektedir.

İliştirilmiş gazeteciliğin ortaya çıkışı bağlamında, öncelikle bilgi-devlet-kamuoyu arasındaki ilişki irdelenerek, egemenlik ilişkilerinin sürdürülmesinde enformasyonun kontrol altına alınmasının önemine değinilecek ve bu kontrolün savaşlarda niçin daha fazla önem kazandığı incelenecektir. Ardından, Amerika'nın başarısızlığıyla sonuçlanan ve başarısızlığa sebep olarak medyanın gösterildiği Vietnam Savaşı'nda, Körfez Savaşı'nda ve son olarak Suriye'de medyanın hangi bağlamda hareket ettiği sorgulanarak, iliştilirilmiş gazeteciliğin bir önceki aşaması olan "havuz haberciliği"nin işleyiş prensipleri ve haber aktarım sürecini nasıl etkilediği ele alınacaktır.

Irak Savaşı ile kurumsal bir yapıya bürünen ve şimdilik enformasyon kontrolünün en ileri aşaması olan iliştilirilmiş gazeteciliğin ne tip bir yayın anlayışı ile şekillendiği ve hangi sonuçlara yol açtığı tartışılacaktır. Bu bağlamda iliştilirilmiş gazeteciliğin olumlu ve olumsuz özelliklerine değinilecek ve bu konuda gazetecilerin şahitliğine başvurulacaktır. Savaşların bizzat içinde bulunmuş gazetecilerin anıları, konuya dönük yazılmış metinler ve enformasyon kontrolüne ilişkin yazılı materyaller kaynak olarak kullanılacak, tarihsel ve sosyal süreç göz önünde tutularak savaşlarda kamuoyunu yönlendirme adına yeniden üretilerek devreye sokulan bu muhabirlik türü, enformasyon üretim ilişkileri bağlamında analiz edilecektir.

1.Enformasyon ve İktidar İlişkisi

Başlangıcından bugüne bilgiyi kontrol etmek, bilgiyi yönlendirmek egemenlik ilişkilerinin sürdürülmesinde temel stratejilerden biri, hatta birincisidir. Egemenler, toplumsal düzenin devamı adına rıza üretmenin ne denli önemli oldukları bildikleri için, bilgiyi mümkün olduğunca kontrol altına alma çabasında dırlar. Şiddet ya da zora başvurmadan bilinçlere hâkim olmanın yegâne yolu, bilgiyi yönlendirilebilir bir düzeyde tutmaktır. Böylelikle bilinçlere egemen olunacak ve insanlar sınırları belli bir atmosferin içerisinde zararsızca hayatlarını idame ettireceklerdir. "Toplumsal yaşamın dokusuna baştan sona yayılmış ve böylece bir alışkanlık, görenek veya kendiliğinden gelişen etkinlik gibi 'doğallaşmış' ve görünmez bir halde kalmak genel olarak iktidar adına daha tercih edilir bir durumdur" (Eagleton, 1996: 167). Doğallaştıran ideoloji modern toplumlarda medya aracılığıyla işler, çünkü insanlar sosyal yaşama medya aracılığıyla katılmakta ve yaşamı medya üzerinden algılamaktadır. Dolayısıyla, neredeyse medya aracılığıyla bilgilenmekte, medyanın bizim için uygun gördüğü bilgilere ulaşabilmekte ve pek çoğuna da medya aracılığıyla ulaşamamaktadır. Yaşamı medya üzerinden algılamak, doğal olarak medyayı kontrol eden güçlerin de etkisi altına girmemize ve onların değerlerine tabi olmamıza yol açar. Medya sadece topluma bilgi vermez, aynı zamanda kültürü de yönlendirir. İrfan Erdoğan'ın da (1999: 35) belirttiği gibi, "Dün popülerleri (halk ozanının, halk öyküsünü, halk ağıtını) tanımlayan güç halktı. Bugün popülerleri tanımlayan medya denen ve reklâmcılıkla yaşayan ticari amaçlı ticari güçtür. Yani popülerlerin tanımı halkın elinden alınmıştır; tanımı yapan sermaye gücüdür." Medya kuruluşları egemenlik ilişkilerinin sürdürülmesinde ve bilinçlerin tutsaklığının devamında bazı değerleri haklılaştırarak, bazı değerleri yok sayarak, bazı bilgilerin dolaşıma girmesine izin vererek ve bazılarını da gizleyerek hegemonyacı bir işlev görür. Bu bağlamda kapitalist toplumlarda, hegemonyayı sağlayan esas gücün kitle iletişim araçları olduğu, devletin kitle iletişim araçları üzerinden egemenliğini pekiştirdiğini, dolayısıyla bu araçların yönlendirmeci bir yapıya sahip olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

Bu noktada devlet ve şirket çıkarıyla, gazeteciliğin teorisinin sürekli olarak çatışma halinde olması kaçınılmazdır. Çünkü teoride gazetecilik kamuya karşı sorumluluk gerektiren ve gerçeklerin her

türlü bağlantının üstünde tutulmasını gerekli kılan bağımsız ve sorumlu bir meslektir. Fakat işin pratiğinde, kapitalist sistemin gerekleri belirleyici olmakta ve haber değeri getireceği faydayla ölçülen bir meta muamelesi görmektedir. Bu bağlamda gazetelerin temel işlevi olan “haber üretim sürecinin” bilinçli yapılmış bir seçmece olduğunu, belli yargıları iletme adına düzenlendiğini ve haber değerinin temel belirleyicisinin de aracın devletle ve şirketlerle olan ilişkisi olduğunu kabul etmek durumundayız. Bu şartlarda “enformasyon”; kaçınılmaz olarak şirket çıkarları ekseninde dağılımı yapılacak ya da yapılmayacak, hatta gerekirse manüpile edilecek ticari bir meta görünümüne indirgenmektedir. Tam da İrfan Erdoğan'ın belirttiği gibi, “Haber malın üç ana karakterini de taşır: (1) Haber endüstriyel kapitalist ortamda gelişmiştir, üretim ilişkilerini ve bu ilişki düzeninin bir ürünü ve ifadesidir, (2) belli çıkarlara hizmet yönünde kullanıldığı için, kullanma değerine (faydaya) sahiptir, (3) insan emeğinin bir ürünüdür; kapitalist pazar sisteminde başkalarının kullanması için el değiştirir; alınıp satıldığı için emtiadır” (Erdoğan, 1999: 37).

Enformasyon iktidar ilişkisi savaşlarda daha da önem kazanmaktadır. Çünkü savaşlar sadece cephede yapılmamakta, onunla ilgili enformasyonun üretimi ve dağıtımı da zaman zaman cephedeki savaş kadar önem kazanabilmektedir. Medya ve medyanın haber üretim süreçleri günümüzde zaman zaman savaşların kaderleri üzerinde etkili olabilmektedir. Bu konudaki en güncel örneklerden biri 1. Körfez Savaşı'nda yaşanmıştır: “Kuveyt savaşı esnasında bir Kuveyt hastanesini basan Iraklı askerler, erken doğmuş Kuveyt'li bebekleri kuvözlerinden fırlatıp atmış, ihtiyaçları olduğu gerekçeyle kuvözlere el koymuşlardır. Bu hikâyede kamuoyunu ikna etmek için eksik olan tanık da bir süre sonra yaratılır. Neyyire adlı kız bütün dünyanın yüreğine işleyen açıklamalarda bulunur. Savaş binlerce ölüyle sona erip ‘zafer’e ulaştığında Neyyire'nin, Kuveyt ABD Büyük Elçisinin kızı olduğu gerçeğinin artık hiçbir önemi kalmamıştır” (Gümrükcü, 2012).

Özellikle gelişen teknoloji ile birlikte medyanın artan gücünün dünyayı küresel köy haline getirmedeki rolü, kitleler üzerindeki etkilerini de bir kez daha gözler önüne sermektedir. 1991 yılında gerçekleşmiş olan Körfez Savaşı medyanın kamuoyu üzerindeki etkisinin görülmesi açısından bir dönüm noktası niteliği taşımaktadır. Körfez Savaşı'nı adeta canlı yayında yayınlayan kanallar dakika dakika savaş hakkında yorum yapan spikerleriyle hafızalarda yer almaktadır. Bu savaş aynı zamanda yeni bir habercilik konseptinin de habercisi olmuştur.

2. Vietnam'dan Irak'a Enformasyon Kontrol Stratejileri

İliştirilmiş gazeteciliği anlayabilmek için öncelikle Amerikan medyasının Vietnam'daki ve 1. Körfez Savaşı'ndaki rolünü sorgulamak gerekir. Bilindiği üzere Vietnam Savaşı'nda medya aktif bir rol üstlenmiş ve Amerikan yetkililerine “Eğer kameralar Vietnam'a girmeseydi biz bu savaşı kazanırdık!” dedirtmişti. Rahmi Yıldırım (2008) o süreci şöyle anlatmaktadır:

“Vietnam Savaşı'nın ilk yıllarında Amerikalı gazeteciler kahramanlık öyküleri anlatarak, Amerikan halkını “savaşı kazanıyoruz” algısına ve yanılgısına sürüklemişlerdi. Ocak 1968'de Kuzey Vietnam'ın TET saldırısı savaşın dönüm noktası oldu. Kaba sansür baskısı altında olmayan Amerikan TV'lerinde “savaşı kaybediyoruz” haberleri ağır basmaya başladı. Bir Vietkong tutsağının elleri arkasında bağlıyken Güney Vietnam generali tarafından tabancayla vurulması, My Lai köyündeki katliam ve sonraki görüntüler, savaşın stüdyoda kurgulanmış kahramanlık öyküsü olmadığını zihinlere çaktı. Savaşın vahşetine çevrilen kameralar, Amerikan halkının savaşa bakışını değiştirdi ve barışı yakınlaştırdı. Vietnam Savaşı'nı muharebe sahasında ülkesini savunan halk karşısında değil, ekranlarda ve gazete sayfalarında yitirdiği değerlendirmesini yapan ABD yönetimi, sonraki savaşlarda medyayı çatışma

alanlarından uzak tuttu; daha doğrusu, denetim altına aldı, enformasyon akışını kısıtladı.”

Vietnam Savaşı askerler ile habercilerin oldukça yoğun bir biçimde bir arada çalıştıkları bir savaştır. Dışa giden bilgiyi kontrol etmenin en kestirme yolu olarak yorumlayabileceğimiz bu kavramla, savaşa ilişkin görüntülü haberler, tarafların istediği doğrultuda kullanımının kontrolünü sağlamak açısından oldukça önemli bir görev üstlenmektedir. “Bu perspektiften bakıldığında Vietnam Savaşının yaşanan en görsel savaş olmasının nedenleri açıkça ortaya çıkmaktadır. Vietnam’da savaşa ilişkin görüntülerin alınması, dağıtılması ve kullanılması konusunda basına gösterilen kolaylıkların kamuoyunda savaş aleyhtarı gösterilerin artmasına sebebiyet verdiği görüşünde olan Başkan Nixon; Vietnam Savaşında medyanın kendilerinden çok düşmanın lehine çalıştığını öne sürerek savaş meydanının kapılarını foto muhabirlerine kapatmıştır” (Bayraktaroğlu, 2012).

Vietnam Savaşı’nda enformasyonun kontrol altına alınmamasının bedelini ödeyen Amerikan Hükümeti, 1. Körfez Savaşı’nda işi çok daha sıkı tutmaya karar vermiş ve iliştilmiş gazeteciliğin bir önceki evresi olan havuz haberciliğini hayata geçirmiştir. Havuz haberciliği muhabirlerin havuza dâhil olmasını ve birlikte olduğu ordu tarafından kontrollü bir şekilde savaş bölgesinde dolaştırılarak ancak havuzda yer alan haberleri kullanabilmeleri prensibine dayanır. Rahmi Yıldırım, ABD’nin havuz haberciliği hakkında şu saptamaları yapmaktadır: “Medya ile Pentagon arasında sağlanmasında güçlük çekilmeyen uzlaşma çerçevesinde, savaşa ilgili haberler havuzda toplandıktan ve denetimden geçtikten sonra kullanıldı. İşgalin tamamlanmasından sonra yazılı protokole bağlanan havuz uygulaması istenen sonucu verdi; işgal, özellikle CNN TV sayesinde savaş çok “temiz” geçti. İleri teknoloji ürünü “akıllı bombalar” hedefi hep 12’den vururken, medyanın psikolojik savaş bombaları da Amerikan halkının algısına, bilgisine ve bilincine yağdı. Bombaların yağdığı Bağdat, CNN muhabirinin deyişiyle “Noel ağacı” gibi ışıltılı, havada ateş böcekleri uçuşuyordu! Olan biten ses ve ışık gösterisiydi! Akıllı bombalar sadece binaları, köprüleri, hava alanlarını, limanları ve askeri tesisleri hedef alıyordu! Ekranlarda ceset görüntüleri olmadığına göre neredeyse hiç ölen yoktu! İnsan hakları kuruluşlarının raporları da sayfalara ekranlara yansıtılmıyınca, savaş değil, kimsenin ölmediği steril bir operasyon söz konusuydu” (Yıldırım, 2012). Gerçekten de bu savaşta ABD havuz sistemiyle denetleyebilecekleri gazetecileri götürüp ciddi bir sansür uygulayarak, enformasyonun kontrol altında iletilmesini sağlamıştır. Havuzu organize eden ABD, kamuoyunun da savaşı “istediği” gibi görmesini sağlamış ve Vietnam’daki gibi, enformasyon şokuyla karşılaşmadan işini görmüştür. Fakat Vietnam Sendromu, özellikle Cumhuriyetçilerin aklından çıkmamış, II. Körfez Savaşı’ndan önce ciddi önlemler daha da sıklaştırılmıştır. Bulunan en işlevsel önlem, iliştilmiş gazeteciliktir.

3. İliştirilmiş Gazeteciliği Doğuran Nedenler

İliştirilmiş gazetecilik II. Körfez Savaşı olarak adlandırabileceğimiz ABD’nin 2003 yılında Irak’ı işgalinin ardından Irak’ta uygulamaya sokulan bir gazetecilik stratejisidir. Her ne kadar önceki savaşlarda benzer stratejiler kullanılmışsa da, bu gazetecilik pratiğinin en etkin kullanım şekli bu savaşta gerçekleşmiştir. Bu sistemde öncelikli amaç enformasyonun kontrol altına alınmasıdır. Bu uygulamaya geçilmesinde Cumhuriyetçilerin gazetecilere temkinli yaklaşımı ve deneyimleri esas olmuştur. Zeynep Atikkan yaşanan bu süreci şöyle aktarmaktadır:

“Irak Savaşı’ndan aylar önce ABD Savunma Bakanlığı, Amerikan medya kuruluşlarının yöneticileriyle irtibata geçti. Savunma Bakanlığı ve medya kuruluşlarının ortak kararıyla önleyici savaşın iletişim senaryosu hazırlandı. Peki, buna neden ihtiyaç duyuldu? Bu sorunun yanıtı 70’lere kadar uzanmaktadır. Cumhuriyetçiler Vietnam Savaşı’nın televizyon haberciliği

yüzünden kaybedildiğine inanıyordu. Televizyondaki savaş görüntülerinin Amerikan halkında infial yarattığı ve bunun askeri birliklerin moralini bozduğu fikri onları hiçbir zaman terk etmedi. Cumhuriyetçilere göre liberal medya ve Demokratlar Vietnam hezimetinden sorumluydular. Vietnam'da yapılan hatanın bir daha tekrarlanmaması için haberlerin daha fazla kontrol altında tutulmasını istiyorlardı. Tumper ve Palmer'a göre, Irak Savaşı'ndaki iletişim senaryosunun amacı Amerikan halkının gönlünü ve aklını çelme savaşını kazanmaya odaklandı. Medyanın işlevi de bu savaşın kazanılmasına katkıda bulunmak olmalıydı" (Atikkan, 2006: 404).

Irak üzerine savaşla doğan "embedding" ya da sık rastlanan biçimiyle "embedded journalistic" kavramı, Savunma Bakanı Yardımcısı Victoria Clarke'ın buluşudur. Ancak Clarke'ın çok önemli bir özelliği vardır. Çünkü Victoria Clarke 1991 yılındaki Körfez Savaşı sırasında, bebek kuvvözleri hakkındaki tüm zamanların en büyük dezenformasyonunu dünyaya yaymakla kötü bir üne kavuşan halka ilişkiler firması Hill-Knowlton'da çalışmaktadır. Savunma Bakanı Yardımcısı'nın "yatalak gazetecilerden" beklediği en önemli şey güçlü, yönetim gözlüğüyle habere bakan öyküler ve dezenformasyonun kolaylıkla ana akım ve şirketleşmiş medya aracılığıyla tüm dünyaya yayılmasıdır (Akıner, 2004 :140)

2003 Mart'ındaki II. Körfez Savaşı sırasında, tam olarak hayata geçirilmiş iliştirilmiş gazeteciliğe yönelik programda, medya ve Savunma Bakanlığı arasında yapılan anlaşmaya göre, iliştirilmiş gazetecilerin taşınma, yeme, içme, sağlık gibi tüm ihtiyaçları ordu tarafından sağlanmıştır. Bunun dışında biyolojik saldırılara karşı savunmaları için de ulaşım aracı dâhil bütün ekipmanlar ordu tarafından tahsis edilmiştir. "Gazeteciler ise, haberlerini toplamak ve merkeze iletmek için sahip olmaları gereken ekipmanları karşılamışlardır. Ayrıca, iliştirilmiş gazetecilerin ulaşımının da sadece buldukları birim tarafından yapılması planlanmış, gazeteci kendi isteği doğrultusunda hareket edememiştir. Kaldı ki gazetecinin istediği zaman bağlı olduğu askeri birimden ayrılması anlaşmasına uyulmamış, ayrılmasına izin verilmemiştir. Amerikan Hükümeti bu kuralları bir sansür mekanizması olarak kabul etmemiştir. Kurallara uyulduğu takdirde bulunduğu askeri birimin tüm olanaklarından gazetecinin yararlanması sağlanmıştır" (Vural, 2004: 40). Bu durum her ne kadar gazetecilerin sağlıklı koşullarda cephede habere ulaşabilmeleri gibi bir görünüm sergilese de, özde Amerikan Emperyalizminin basın üzerindeki sansürü olarak kurumsallaşmıştır.

"Özellikle II. Körfez Savaşı ile en üst noktaya ulaşan bu uygulamaya yaklaşık 600 muhabir katılmıştır. Oysa aynı dönemde Bağdat'ta savaşı haberleştirenlerin sayısı sadece 100 kadardır. Embedded gazeteciler savaşın başlamasından aylar önce ABD ordusunun basınla ilgili bölümüne başvurarak eğitime alınmışlardır. Eğitimlerinin bir kısmı askeri kışlalarda gerçekleşmiş, uzun süre savaşa gidecek olan birliklerle beraber yaşamışlar, savaş alanlarında karşılaşılabilecekleri tehlikelerle ilgili askeri eğitim almışlardır. Bu muhabirler savaş sırasında uymaları gereken kuralları içeren uzun bir taahhütname de imzalamak zorunda kalmışlardır" (Çubukçu, 2005: 86). Basın özgürlüğü açısından bu sözleşme (Ek 1) son derece önem taşımakta, bu gazetecilik pratiğini eleştirenler tarafından da ağır şekilde eleştirilmektedir.

İliştirilmiş gazetecilere imzalatılan sözleşmeler konusunda sadece resmi başvuruyu yapabilmek için dört ayrı belgenin imzalanması gerektiğini anlatan Cüneyt Özdemir, ilk iliştirilmiş sözleşmesi genel olarak sistemin nasıl işleyeceğini tarif ettiğini belirtmektedir. Özdemir'e göre, "bu haliyle sözleşme daha çok önümüzdeki günlerde iliştirilmiş uygulamasından oluşacak şikâyetlere karşı birer tedbir niteliğindedir. Anlaşmanın adı da durumu özetlemektedir. Anlaşmada tahmin edileceği gibi, taraflar uzun ve detaylı olarak tarif edilmekte ve ileride kendilerine açılacak bir

davaya karşı Pentagon tedbir almaktadır. Bir diğer anlaşma maddesi de gazetecilerin çiçek aşısı olması yönündedir. Bununla birlikte hukuksal olarak gazetecinin başına gelenlerden Pentagon'un sorumlu tutulamayacağı da maddelerde sıklıkla vurgulanmaktadır" (Özdemir, 2003: 33).

4. Irak Savaşı ve İliştirilmiş Gazetecilik Tartışmaları

Irak savaşındaki iliştilirilmiş gazetecilik uygulaması, iliştilirilen ve iliştilirilmeyen pek çok gazeteci tarafından yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Bazı gazeteciler iliştilirilmiş gazeteciliğın habere ulaşma ve aktarmada sağladığı kolaylıklara yoğunlaşırken, bazı gazeteciler de sağlanan imkanların haber aktarım sürecindeki etkisine odaklanmaktadır. Konuya olumlu bakan gazeteciler olduğu kadar, olumsuz yaklaşan isimler de bulunmaktadır. Embedded gazeteciliğın olumlu yaklaşanlara göre en önemli avantajlarından biri, katılımcı gazetecilere verilen erişimin seviyesidir. Bir gazetecinin dediğı gibi, "Belli bir erişim hiç olmamasından iyidir. Kontrol veya sansür altındaki erişim hiç olmamasından daha iyidir. Amerika, daha önce yaşadığı yoğun kamuoyu tartışmaları ve sert muhalefet nedeniyle Vietnam'dan itibaren gazetecilerin savaş bölgesine girişini sınırlamıştır. Embedded muhabirlik programı ile çok önceleri alınan bu karardan bir anlamda vazgeçilmiştir. Bu bir anlamda gazetecilerin tekrar sıcak savaş bölgelerine dönmeleri, olayları daha yakından görmeleri ve kamuoyunu savaşın acımasız gerçeğı ile yüzleştirmeleri açısından bir başarı olarak kabul edilebilir" (Vural, 2004: 42). Ayrıca gazetecilerin orduyu çok daha yakından tanınması ve askerlerin gazetecilerin varlığı nedeniyle bir kontrol mekanizması gibi insan haklarına daha saygılı bir tutum geliştirmeleri de bu gazetecilik pratiğinin olumlu yönleri olarak sayılabilir. Öte yandan çoğuş savaş ortamında gazetecilerin sadece verilen brifinglerden ibaret olan haber ağlarının genişlemesi açısından da iliştilirilmiş gazetecilik pratiğı haber evreninin genişlemesi açısından muhabirlere önemli olanaklar sunmaktadır.

Irakta iliştilirilmiş olarak görev yapan muhabirler genellikle konuya olumlu yönden yaklaşmakta ve bu pozisyonda yapılan gazeteciliğın basın ahlakına yönelik herhangi bir olumsuzluk içermediğini düşünmektedirler. Bu gazetecilerden biri olan Murat Sezer şunları söylemektedir: "İliştirilmiş gazeteciliğı savunmaya devam edeceğim... Söz konusu savaş olduğu için çok konuşuluyor ama kimse spor basınına, magazin basınına eleştirmiyor. Ben spor muhabiri iken Metin Aşık'ın çekirdek yerken fotoğrafını çektim diye başım derde girmişti. X spor kulübünün uçağında yolculuk eden "iliştirilmiş" spor gazetecileri her duyduklarını her gördüklerini yazabiliyorlar mı? İsim vermeyeceğim ama Pentagon'dan çok Türkiye'deki X spor kulübünün başkanı beni korkutuyor! Bazı şirketler tarafından yurt dışı gezilere "götürülen" gazeteciler, sahne hayatının içindeki magazin basını... Özellikle Türkiye için söylüyorum, bunların yanında Amerikan ordusuna iliştilirilmiş olmak çok daha rahat görünüyör bana! Bence bütün olay gazetecinin olaylara bakışı ile ilgili. Eğer doğru ve tarafsız habercilik yapacaksa iliştilirilmiş de olsa tavrını koyar ve yazacağından, çekeceğinden geri durmaz. Bir örnek daha; Amerikan askerleri ile birçok gece devriyesine ve operasyonlara katıldım. Iraklı yetişkin erkeklerin gece yarısı ya da sabaha karşı yataklarından kaldırılıp, eşleri, çocuklarının gözleri önünde yere yatırılıp elleri ve gözleri bağlanarak gözaltına alınmalarına, bir körün ya da bastonla bile zor yürüyen bir Iraklı dedenin tutuklanışına tanık oldum. Ben ve benim gibi "iliştirilmiş" gazeteciler olmasa dünyanın bu insanlık dramından nasıl haberi olacaktı? Sonuç olarak, tabii ki bağımsız gazetecilikten yanayım. Ama yıllar geçtikçe savaşlar savaş olmaktan çıkıyor. Dünya öyle bir hale geldi ki özü kirlı olan savaşlar daha da kirlendi! Bir yanda silahlar konuşurken diğer yanda da basın yolu ile propaganda bombardımanı yapıyor. Gerçek ne kadar gerçek artık bunu tartışır hale geldik. O yüzden ilişik ya da serbest önemli olan gazetecinin kirlı olmaması, savaşın pisliğı içinde kirlenmemesi" (Antakyalı, 2008).

Cüneyt Özdemir de "iliştirilmiş gazetecilik" (embedded) ile ilgili olarak "Bir televizyon stüdyosunda, bir tanktakinden çok daha acımasız, gaddar, pro-Amerikan olunabilir" demektedir. Özdemir, şu anda iliştilirilmiş gazetecilerin medyada "etikçi başılar" tarafından lanetlenmiş durumda olduk-

larını, Amerika'da ise baş tacı edildiklerini belirtmektedir: “Bir taraf saldırıyor. Eğer saldıran tarafın, sivil halkı nasıl öldürdüğünü, haksız yere sivillerle çatıştığını gazeteci olarak görüp haber yapabiliyorsam, ben buna karşı değilim. Benim yapmak isteyip de yapamadığım hiçbir haber olmadı. Söylemek isteyip de söyleyemediğim minicik bir şey olmadı. Amerikan askerleriyle birlikte Bağdat'a giderken, Amerikan Ordusu'nun işgale gittiğini söyledim. Yaptığım belgeselde “işgal ordusu” terimini kullandım. Hiçbir tepki gelmedi” (Öztekin, 2003).

Ümit Bektaş da; “Süper askeri araçlarla Bağdat'ı fethetmeye gidiyoruz, 4. Piyade Tümeni işte barışı getiren mükemmel bir birlik” desem “I'm Embedded” diyebilirdin bana. Ama ben böyle bir şey yapmıyorum, gördüğümü yazıyorum. Bunlar böyle yaptı, şöyle yaptı diye. Yani nasıl bir dezenformasyon olabilir burada? Neyi bana farklı gösterebilirler? Irak'taki çocukların durumunu gördüm, yollar üzerinde Basra'da Tikrit'te ayaklarında ayakkabı olmadığını, açlık içinde yaşadıklarını, Saddam'ın saraylarının ihtişamını gördüm. Amerikan askerleri gözlerimi kapatmadı ki. Ben Amerikan ordusundaki aksaklığı da gördüm, ne kadar yavaşlar ne kadar programsızlar vs. Hatta bunun bir kısmını haberlerimde yazdım. Ama mesela atıyorum cephede büyük bir başarısızlığa uğrarlar, Embedded olmayı bu anlamda tartışabiliriz. Cephede savaşa birlikte giden bir embedded muhabir vardır, ona yazma demiş olabilirler. Bu örnekler yaşanmış olabilir. Ben tarafsızlığımı koruduğuma inanıyorum. Şimdi herkes Embedded gazetecileri eleştiriyor, “tarafılilar” ya da “tek taraftan görüyorlar” deniyor ama işgal anlamına geldiği için büyük tartışma yaratan Um Kasr'a bayrak dikme olayını bir Embedded gazeteci çekti. Reuters'in foto muhabiri çekti. Yine tüm dünyadaki savaş karşıtı kamuoyuna, işte burada askerler ölüyor, Amerikalılar da ölüyor dedirtecek ölü Amerikan askerlerini çekip yayınlayanlar da Embeddedlardı. Vurulan sivilleri de yine Reuters'den bir foto muhabiri çekti. Çatışmalar içinde yaralanan bir aileyi yine Embeddedlar çekti. Pentagon bunun üzerine mesela Um Kasr'da amacımız işgal değildir diye açıklama yapmak zorunda kaldı. Sarayları kapatmak zorunda kaldı; askerler purloları ile poz verdi diye. Bunların hepsini Embeddedlar çekti. Demek ki, basın özgürlüğü kendine belli çıkış noktaları bulmuş yine de” (Aktan, 2003) diyerek bu gazetecilik pratiğinin olumlu yönlerinin göz ardı edildiğini vurgulamaktadır.

Gerçekten de Amerikan Hükümeti tarafından enformasyonun kontrolü amacıyla organize edilen bu gazetecilik pratiğinin II. Körfez Savaşı'nda kimi zaman Amerikan aleyhtarı bir kamuoyunun oluşumuna da katkısı olmadığı söylenemez. İliştirilmiş gazetecilik kavramının, gazetecileri tam bir ikileme bıraktığını düşünen ve bu pratiğe olumlu eleştiri de getiren Haluk Şahin'e göre; “Bu uygulama bir taraftan haberciliğin özünde olması gereken bağımsızlık öğesini ağır biçimde yaralarken, öbür taraftan gazeteciye başka türlü göremeyeceği durumları içerden görme şansı vermektedir. Böyle bir tercih muhabiri iki çocuğundan birisini feda etmesi istenen Sofi'nin Seçimi gibi çok zor bir ikileme karşı karşıya bırakmaktadır” (Şahin, 2003: 21).

4.1. Iraktaki “Embedded” Uygulamasına Yönelik Eleştiriler

İliştirilmiş gazetecilikte, habere yakın olma ve bilgiye ulaşma olanağı kabul edilebilir önemde bir değer olsa da, diğer boyutları ile hem akademisyenler hem de gazeteciler tarafından şiddetle eleştirilmektedir. “İliştirilmiş gazeteciler” farklı boyutlarda kendilerini haklı ya da en azından haksız görmeseler de, bu argümanlar daha genel bir bakışla ciddi ölçüde soru işareti taşımaktadır. Konuya en olumsuz yaklaşanlardan biri de Ragıp Duran'dır. Duran'a göre (2003), 24 saat kışlada yatıp kalkan, askerlerden başka kimseyle görüşemeyen bu muhabirler, üstüne üstlük, Amerikan milliyetçiliği ile de zaten daha önce yoğrulmuş oldukları için, muhabir niteliklerini kaybederek, Amerikan ordusunun bakış açısını tamamen benimsemiş duruma gelmektedirler. “Muhabirin bağımsızlığı, özgürlüğü, içinde yaşadığı, yani gömülü olduğu ortamla birebir ilgili olduğu için

muhabir, özellikle de sözleşmeye uymazsa birlikten atılıp medya organına geri gönderilme korkusuyla kendisine söylenenleri haber haline getirip aktarmakla sınırlı kalmak durumundadır. Askeri yatılı muhabir, çatışan iki taraftan ancak birinin perspektifini benimseyebilir. Diğer tarafın perspektifini, hem diğer tarafı bilmediği için benimseyemez, üstelik de askeri yatılı muhabir, içinde bulunduğu ortamda sürekli olarak karşı tarafın aleyhine bir propagandaya maruz kalıyor. Hem ABD hem de Irak ordusunda askeri yatılı muhabir olmak da dengeyi sağlayabilecek bir denklem değildir. Çünkü haberciliğin en temel ilkelerinden biri üçüncü göz olmak ise diğer ilkesi de haber kaynağına temas ve mesafedir. Askeri yatılı muhabir, konumu, bulunduğu ortam itibarıyla ne üçüncü göz olabilir ne de haber kaynağına mesafeli davranabilir.”

Prof. Dr. Nurdoğan Rigel de konuya benzer açıdan yaklaşmaktadır. Rigel'e göre (2003), gazeteciler askerlerle birlikte hareket etmekte ve enformasyon subayları gibi çalıştırılmaktadır. Ona göre, bu da bir nevi sansürdür. Çünkü gazetecinin özgür hareket etmesi ortadan kalkmaktadır. Bununla birlikte gazetecinin hedef olmasına da değinen Rigel, “gel tankımıza, uçamıza, gemimize bin” denilerek gerçeği koruma mesafesinin ortadan katıldığını söylemektedir: “Mesafe ortadan kalktığı için gazeteci propagandacıların bir parçası olmaktadır. Kaynakla gazeteci arasındaki mesafe ortadan kalkınca tarafsızlık da mümkün olamamaktadır. Mesleğe yabancılaşma başlamakta ve gazeteci asker gibi davranma eğilimine girmektedir.”

Uygulama ili ilgili eleştirilerden en çok ses getiren imzalanan sözleşmelerle ilgilidir. “Gazetecilerin ordu ile savaşa katılmadan önce sözleşme imzalamaları etik ve ahlaki değerlere ters düşmektedir” yorumu sıklıkla yapılmaktadır. İliştirilmiş gazetecilerin sözleşme imzalandığı için uyacakları kuralların ve sınırların baştan çizildiğini belirten Mete Çubukçu bu durumda tam bağımsızlıktan söz edilemeyeceğini düşünmektedir. Çubukçu'ya göre (2005:45), “gazeteciler dâhil oldukları askeri kuvvetlerin yönlendirmelerine açık kalmaktadır ve bu noktada sansür mekanizması da devreye girmektedir.”

Ragıp Duran da (2003) bu sözleşmenin gazetecinin özgürlüğünü sınırladığını ileri sürmektedir: “Sözleşme, yapılmayacakların, yapılamayacakların listesini içeriyor. Ayıp olmasın diye bir bölümde de yapılması mümkün olan haberler sıralanmış. Metnin özüne egemen olan anlayış, “güvenlik nedenleriyle” diye sık sık belirtiliyor. Belki de en önemli ve sık geçen ibarelerden biri de, kimi yerde Merkez Komutanlığı'nın kimi yerde ise alandaki komutanın “onayı” sözcüğü. Birçok madde de bazı bilgilerin, “daha önce Pentagon ya da Merkez Komutanlığı tarafından açıklanmışsa” şartıyla yayınlanabileceğini hatırlatıyor. Şartname, muhabirin özet olarak, düşman birliklerinin moralini bozacak her türlü haberi yayınlamasına izin verirken, kendi birlikleriyle ya da askerleriyle ilgili neredeyse her türlü olası olumsuz bilginin yayınlamasını ya tamamen yasaklıyor ya da komutanın iznine tabi kılıyor. Neyin olumlu neyin olumsuz olduğunu da muhabir değil, komutan tayin ediyor. Tabi önemli bir madde de, şartname kurallarına uymayan muhabirlerin geri gönderileceğinin açıkça belirtilmesi. Bu şartnamenin tümünü okuyan herhangi bir kişi, muhabirin, uygulamada, sürekli olarak, komutanlık makamından ya da komutandan onay alması gerektiğini kolayca görebilir. Oysaki muhabir esas olarak gerçeğe, okuruna ve editörüne karşı sorumludur. Ve muhabir, bu üç kurum dışında kimseden onay ya da direktif almamalıdır.” Bu sözleşmeyi Medya ordunun bir parçası haline getiren, medyanın, muhabirin bağımsızlığını ve özgürlüğünü ortadan kaldıran bir mekanizma olarak tanımlayan Duran'a göre (2003), “Okur, izleyici, dinleyici açısından da son derece vahim bir durum yaratıyor, askeri yatılı muhabirler. Çünkü yurttaşlar TV ekranlarında, gazete sayfalarında ya da radyolarda, işte bu askeri muhabirlerin haberlerini izliyor. Dolayısıyla izledikleri haberler, toplumun, kamunun temsilcisi olması gereken ve ordudan ayrı bir kurum olması gereken medyanın üretimi değil, doğrudan ordunun bilgi, yorum ve bakış açısı... Ordu medyanın yerine geçmişken, medya da orduyla özdeşleşmiş oluyor” (Duran, 2003).

İliştirilmiş gazetecileri “lanetleyenleri” eleştiren Cüneyt Özdemir de kitabının bir bölümünde sözleşmenin getirdiği sorumlulukla ilgili olarak Halkla İlişkiler Subayı olan Aberlee ile arasında geçen bir konuşmayı şöyle aktarmaktadır:

“ÖZDEMİR: Biz Türkçe konuşuyoruz, siz İngilizce, gittiğimiz birlikte muhtemelen Türkçe konuşan kimse olmayacak; ya biz yanımızdaki video fonla istediğimizi sizi rahatsız edecek şekilde söylersek ne yapacaksınız, nasıl anlayacaksınız, nasıl kontrol edeceksiniz?

ABERLEE: Ama sizinle ilk geldiğinizde konuştuk. Beraber seyahat ettiğiniz askerlerin güvenliği ve elbette sizin güvenliğiniz için geleceğe yönelik operasyonel haberleri vermemeniz gerektiğini biliyorsunuz. Dün ile şimdi olan her şeyi söylemekte serbestsiniz. Elbette ölen Amerikan askerlerinin adlarını vermenizi, yüzlerini göstermenizi istemiyoruz. Çünkü sizin canlı yayınınızdan önce ailelere biz haber vermeyi daha doğru buluyoruz. Sanırım buraya gelmeden önce iliştirilmiş olanın ne olduğunu da biliyordunuz. Bunda sonra sizi birisinin denetlemesi gerekmiyor. Karşılıklı birbirimize güvenmeliyiz. Ne dersiniz, öyle değil mi?

ÖZDEMİR: Öyle

ABERLEE: Ayrıca böyle bir haber yaparsanız kısa bir süre içinde ülkenizdeki elçilik vasıtasıyla yaptığınız yayınlardan haberdar oluruz ve sizi iliştirilmiş gazeteci pozisyonundan hemen çıkarırız (Özdemir, 2003: 94).”

Ahmet Tezcan ise iliştirilmiş gazeteciliği ABD emperyalizminin bir başka yansıması olarak görmektedir: “ABD'nin savaş için geliştirdiği yeni bir uygulama. Daha önceki Körfez Savaşı'nı, CNN canlı olarak yayınlamıştı. Bununla birlikte, ABD sadece CNN'in canlı yayın yapmasıyla birçok gerçeği saklayabilmişti. Yine aynı amaçla bu kez de “iliştirilmiş”, “yamanmış” diye adlandırılan bir gazetecilik türünü ortaya çıkarttılar. Mukavele yapılarak, gazeteciler askerlerin yanına alındı. Bu yamanmış gazetecilerin geçtikleri haberler, hangi tarafa yamanmış iseler onların istikametlerinde olacak. Mukavelede de bu var zaten. Dolayısıyla o gazetecilerin geçtikleri haberlere güvenmek imkânı az. Normalde o bölgede görev yapan bir gazeteci arkadaş, oradan geçilen görüntülerin ABD askerleri tarafından denetlendiğini ve hangi görüntülerin geçilmesi isteniyorsa onu geçebildiklerini söylemişti. Dolayısıyla bu iliştirilmiş, yamanmış gazetecilerin geçtikleri haberlerin sağlıklılığı son derece şüphelidir. Bunun dışındaki gazeteciler bağımsız gazeteciler olarak adlandırılıyorlar. Onlar serbest geçiyorlar tabi, can güvenlikleri yok. Yani iliştirilmiş gazeteci kavramı; ABD'nin sadece politika açısından değil, enformasyon açısından da dünyada bir egemenlik kurmak istediğinin bir örneği” (Veliöğlu: 2003).

İliştirilmiş gazetecilerle ilgili bir diğer önemli problem de askerlerle beraber kalan gazetecilerin süreç içerisinde tarafsızlıklarını kaybederek kendilerini onlardan biri olarak görmeleridir. Oysa ki, “gerçekleri arama ve aktarma mesleği olarak gazetecilik doğası gereği barış mesleğidir ve savaşa karşıdır. Bu nedenle savaş, tarafsız bir gözle işlenemez, çünkü kasapla koyuna aynı şekilde yaklaşmak, sadece kasabın işini kolaylaştırır” (Duran, 2003). Rahmi Yıldırım'ın yazdıkları ise bu özdeşleşmenin sonuçlarının nerelere varabileceğini göstermesi açısından son derece önemlidir: “Embedded gazeteci günün 24 saatini tankın içinde, uçak gemisinde, destroyerde, piyadenin yanı başında geçirdi, askerle birlikte günlük hayatını ve mesleki çalışmasını paylaştı. Askerle arasına hiç mesafe koymadı, imzaladığı şartname uyarınca mesafe koyamazdı da. Oysa gazetecilik “temas” ve “mesafe” mesleğidir! Mesafe kalmayınca, temas edip gömülen gazeteciyle birlikte zaten tartışmalı gazetecilik ahlakı da gömüldü. Gazeteci savaşın tanığı, gözlemcisi olmaktan çıkıp tarafı oldu. İmzaladığı sözleşme uyarınca, görevdeyken kendi aracını ve telefonunu kullanamıyor, yetkililerin onaylamadıkları bir haber ve resim gönderemiyordu. Gönüllü ya da gönülsüz, gazeteci vahşi işgali kendi kamerasından değil, dürbünü tüfeğin göz-gez-arpacık

hattından gözlemleyip haberleştirdi. Tankın içinden canlı yayın yapan embedded muhabir, arada, gömüldüğü tankı üreten firmanın reklâmını da yapıyordu. Embedded gazeteci, savaşı, kendisine öğretildiği gibi betimleyip haberleştirdi. Bir savaş gemisine yerleştirilen CNN muhabirine göre, 22 Mart 2003'te Bağdat'a yapılan hava saldırısı "muhteşem bir ateş gösterisi" oldu. Bölgeye Türkiye'den gönderilen CNN Türk muhabiriye, başka bir "muhteşem ateş gösterisi"ni canlı yayına yetiştirememekten üzüntülüydü. Canlı yayına bağlandığında, kendisine ne olup bittiğini soran ançormana, "Bombardıman maalesef 15 dakika önce sona erdi" deyiverdi" (Yıldırım, 2008).

Yıldırım, bu tarz bir yayıncılığın "doğal" sonuçlarını şöyle aktarmaktadır: "Embedded muhabirlerin gönderdikleri haberler ve görüntüler stüdyodaki ve masa başındaki gönüllü embeddedler tarafından daha da steril hale getirildi. Hızla Bağdat'a ilerleyen tanklar, peş peşe teslim olan kasabalar, sivillere yardım eden Amerikan ordusu... Savaşın haksızlığından, bir halkın katledildiğinden, bir ülkenin yok edildiğinden, ezen ile ezilen arasındaki güç uçurumundan, öksüz ve yetim kalan çocuklardan, kocası ve çocukları gözleri önünde öldürülen kadınlardan, açlıktan, susuzluktan, hastalıktan, esirlerden söz eden yoktu. Embedded yayıncılar istenen sonucu verdi. ABD'de halkın savaşa verdiği destek, işgalin ilk haftasında yüzde 50'lerden yüzde 80'lere çıktı. Sonuçta savaşta katledilen sadece zavallı bir ülkenin halkı olmadı; gazetecilik de katledildi. Malum, "savaşta ilk kurban gerçeklerdir". Her şeye karşın özgürce haber yapmayı düşünenlere ya askeri amirlerince ya işverenlerince (ve hatta meslektaşlarınca) hadleri bildirildi ya da..." (Yıldırım, 2008).

Gerçekten de, 2003'deki Irak Savaşı'nda Fox ve MSNBC gibi bazı haber ağlarının "Irak'taki özgürlük operasyonu" gibi askeri ifadeleri kullanmayı benimsedikleri, hatta Irak askerlerinin düşman olarak adlandırılırken, kimi iliştilmiş gazetecilerin bağlı buldukları birliklerde gerçekleşen olayları anlatırken "biz" kelimesini kullandıkları bilinmektedir. Aynı şekilde bir ordu görevlisi gibi açıklama yaparçasına, bir iliştilmiş gazetecinin 23 Mart tarihinde Basra'nın alınacağını duyurduğu, ancak 2 hafta sonra Basra'nın alınabildiği gibi ibret verici olaylara rastlanmıştır.

İliştilmiş gazetecilerin ne tip öyküleri haberleştirecekleri görevlerine başlamadan önce imzaladıkları elli maddelik sözleşmede belirlenmiştir. Üstelik iliştilmiş gazetecilerin birbirlerinden ayrılmalari yasaklanmıştır. Haber kuruluşları böylece savaşı bağımsız, non-embedded (iliştilmemiş) ya da Pentagon'un adlandırdığı gibi "unilateraks-tek taraflı" muhabirlerin haberleriyle izlemiştir. Fakat Irak üzerine savaşla doğan bu yeni tip "üniformalı" gazeteciliği kabul etmeyip bağımsız çalışanlar, ABD'nin askeri bakış açısına uygun haber yapmadıklarında sayısız tehlikelerle yüz yüze gelmişlerdir (Akıner, 2004: 142).

5. Suriye İç Savaşı ve İliştilmiş Gazetecilik Tartışmaları

2011 yılından beri süregelen ve Arap Baharı'nın bir parçası gibi görünen Suriye İç Savaşı da iliştilmiş gazetecilik tartışmalarını açısından önem taşımaktadır. Mevcut Beşar Esad yönetimine isyan eden Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) Baas Partisi rejimini devirmek ve kendi ifadeleriyle "Özgür Suriye Devletini" kurmak için silahlı isyana başlamışlardır. Her iki taraf da dışarıdan askeri ve ekonomik destek almaktadır. Karşılıklı olarak her iki taraf da medya aracılığıyla uluslar arası kamuoyuna seslenmeyi amaçlamakta ve "cepheden" aktarılan haberlerin arka planı yakın zamana kadar çok gündemde olmayan iliştilmiş gazetecilik tartışmalarının yeniden gündeme taşımıştır. Amerika başta olmak üzere, Türkiye'nin de içinde bulunduğu pek çok ülke, siyasi ortamın da etkisiyle savaşta Beşar Esad yönetimine isyan eden Özgür Suriye Ordusu'ndan yana tavır almış ve genelde ÖSO militanlarıyla cephede bulunan gazeteciler de iliştildikleri topluluk lehine taraflı bir habercilik yapmışlardır.

Suriye İç Savaşı'nda teknik olarak Irak Savaşından farklı bir sistem söz konusudur. Burada Irak'taki gibi oldukça iyi organize olmuş bir "embedded gazetecilik" yapılmamış, ancak özellikle muhalifleri destekler bir tarz habercilik yoğun olarak yapılmıştır. Dünyaya çeşitli muhabirler aracılığı ile aktarılan haberlerde, ağırlıklı olarak Esad yönetimi, baskıcı, zalim, katil ve eli kanlı bir diktatör olarak temsil edilirken, ÖSO militanları ise "özgürlükçü muhalifler" olarak tanımlanmış, bu da iliştirilmiş gazetecilik kavramının yeniden tartışılmasını beraberinde getirmiştir. Olayların başından itibaren, hükümet politikasının doğrultusunda ÖSO kamplarına giden, onlarla yiyip içen, onların gösterdiklerini haber yapan onlarca gazeteci için "iliştirilmiş" sıfatını hak ettiklerini ileri süren Ethem Yenice yaşananları şöyle değerlendirmiştir: "Suriye'deki iç savaşın alevlendiği günden bugüne şöyle bir bakıldığında, Türkiye medyasının çoğunluğunun Suriye'ye muhabir gönderdiğini görüyoruz. Bu muhabirlerin hepsi, ÖSO militanları eşliğinde ülkeye girmiş ve yine aynı örgütün görevlendirdiği militanlar tarafından kontrol edilmiş (Milli Gazete muhabiri Cihat Arpacık militanlara "mihmandar" diyor). Yine bu muhabirlerimizin hemen hepsinin, ÖSO militanlarıyla çekilmiş fotoğrafları mevcut, televizyoncuların haberleri ise, mihmandarlarının peşinde dolanan muhabirlerin peşinde dolanan kameramanların çektikleri görüntülerden ibaret. Bu muhabirler, sürekli ÖSO liderlerinden demeç alırken, mihmandarlarının (akıl) rehberliğinde "haberler yaptılar". Ele geçirilen Suriye ordusu mensuplarının öldürülme merasimleri bu habercilerin önünde yerine getirilirken, OSÖ tarafından ortaya atılan, Rus ve İranlı subayların çatışmalarda yer aldığı gibi, doğrulanmamış haberler, bu muhabirler sayesinde, manşetlerden verildi" (Yenice, 2013).

Suriye iç savaşı esnasında Deneyimli gazeteci Robert Fisk'in, hem ÖSO'yla, hem de Suriye devletiyle görüşmesi, yani iki tarafı da dinlemesi Türk basınının büyük çoğunluğu tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Aylardır Esad hakkında hiçbir haber yayınlamayarak, Esad'ı evinden çıkarmayan bir kanun kaçağı imgesiyle donatan medyamız için Esad kriminalize edilmiş bir kötülük figürü haline getirilmiştir. Oysa Fisk, Esad'la görüşmesi yetmiyormuş gibi, bir de devlet güçlerinin bir çok şehirde kontrolü elinde tuttuğunu, Baas zulmünün kurbanları olarak gösterilenlerin ÖSO tarafından katledildiğini açıklamıştır. Fisk'in Esad'tan yana tavır alması, bu kez onun "iliştirilmiş bir gazeteci" olarak nitelendirilmesine yol açmıştır. Nitekim Komünist olduğu için 16 yılını Esad rejiminin zindanlarına geçiren Yassin Al-Haj Saleh, Fisk'i iliştirilmiş (embedded) gazetecilik yapmakla suçlamıştır. Fisk'in 2 Eylül'deki "Cihat'tan cezaevine Suriye'nin yolu" başlıklı makalesinde Suriye'deki siyasi tutsakların tutulduğu cezaevleriyle ilgili yanlış bir imaj çizdiğini söyleyen solcu düşünür ve yazar Yassin Al-Haj Saleh, "Fisk cezaevleriyle ilgili kendi görüşünü yansıtmış, çünkü bütün olaylar boyunca fazlasıyla iliştirilmiş idi, daha geniş bir açıdan bakamadı çünkü rejim tarafından beyni yıkanmıştı" demiştir. Fisk'in sadece rejimin görüşmesine izin verdiği cihatçı seleflerle konuşarak hazırladığı haberde, Baas diktatörlüğünün istihbarat elemanlarıyla ilgili "dostane" bir görüntü çizmesini eleştiren Saleh, kendisinin 16 yıl o zindanlarda kaldığını ve gerçeklerin Fisk'in aktardığı gibi olmadığını söylemiştir. Fisk'in o cezaevlerine girebilmesinin tek mantıklı açıklamasının rejime olumsuz bir imaj çizmeyeceğine dair vermiş olabileceği bir söz olduğunu söyleyen Yassin Al-Haj Saleh (2013), tecrübeli gazetecinin bu durumda yanlış yönlendirilmeyi bile kabul etmiş olduğunu söylemiştir.

Suriye iç savaşı sırasında Mehmet Ali Birand ve Ertuğrul Özkök'ün Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'dan röportaj için aldıkları randevuyu Tayyip Erdoğan'ın danışmanının uygun görmemesi nedeniyle iptal etmeleri ve Fatih Altaylı'nın Amberin Zaman'ı röportajdan vazgeçirdiği iddiaları da yeni bir iliştirilmiş gazetecilik tartışmasını başlatmıştır. Konuyla ilgili bir açıklama yapan Çağdaş Gazeteciler Derneği Genel Başkanı Ahmet Abakay şunları söylemiştir: "Türkiye'de gazeteciler, yayıncılar, yapacakları haberler, yayınlar, röportajlar için ne zamandan beri iktidarlardan izin alır oldular? Demek ki, bu kişiler geçmişte de iktidarlara karşı aynı tutum içinde oldular, bu artık alışkanlık haline almış bulunuyor. Bu tutum gazetecilik değil, devlet, iktidar, hükümet memurluğudur,

saray yazıcılığıdır. Bu tutum, bağımsız gazeteciliğin yerini, iktidara, güce yardım ve yataklığın aldığını gösteriyor. Uluslararası dilde, embedded (iliştirilmiş) gazeteciliği denilen gazeteciliğin tipik örneğidir. Embedded gazeteci, haber kaynaklarıyla, güç otoriteleriyle arasındaki mesafeyi sıfıra indiren, onlarla aynı ortamı paylaşan, birlikte yaşayan gazetecilik türüdür” (Abakay, 2013).

Sonuç

Çalışma kapsamında, son yıllarda sıklıkla tartışılan “iliştirilmiş gazetecilik” kavramı sorgulanmış ve iletişim alanındaki egemenlik mücadelesinin bir parçası olarak gazetecilik ortamına dönük yaptırımları etiksel boyutu göz önüne alınarak tartışılmıştır.

Bilgiyi kontrol etmek ve yönlendirmek egemen sınıfın, egemenlik ilişkilerini sürdürmesi bakımından son derece önem arz etmektedir. Nihayetinde iktidar, toplumsal düzenin devamı adına rıza üretimini öngörmekte ve bilinçlere hâkim olmanın yegâne yolu olarak bilgiyi yönlendirilebilir bir seviyede tutma eğilimi göstermektedir. Amaç bilinçlerde egemenlik kurma ve insanları sınırları belli bir atmosferin içerisinde alıkoymadır. Bu alıkoyma süreci modern toplumlarda medya kanalıyla gerçekleşmektedir. Yani insanlar sosyal yaşama medya aracılığıyla katılmakta, bilgilenme ihtiyacını medya kanalıyla gidermektedir. Yaşamı medya üzerinden algılayan insan, medyayı kontrol eden güçlerin de etkisiyle onların değerlerine tabi olmakta ve kültürünü de bu ekseninde biçimlendirmektedir.

Özellikle savaş ortamlarında bilgiye ulaşma ve bu bağlamda medyanın habere yönelik ideolojik tavrı oldukça önem kazanmaktadır. Bir tarafta savaşı organize edenlerin çıkarları, diğer taraftan yaşanan kıyımlar gazetecileri ciddi bir ikileme karşı karşıya bırakmaktadır. Gazeteci, meslek ilkeleri gereğince savaşta taraf olmamalı, hatta barıştan yana tavrını koymalıdır ancak çoğu zaman emperyalist çıkarların bir sözcüsü olarak savaş alanında konuşulabilmektedir. Sadece verilmesi uygun görülen haberleri iletebilen gazeteciler, savaş endüstrisinin bir parçası olarak kamuoyunu yönlendirmekte ve cephede egemenlik mücadelesinde kendi üzerlerine düşen “ajan” rolünü başarıyla uygulamaktadır. Bunun en son örneği de, iliştirilmiş gazetecilerdir. İliştirilmiş gazetecilerin gerçeğe karşı tavırları, kamuoyunun doğru yönlendirilmesi adına büyük önem taşımaktadır.

İliştirilmiş gazetecilik 2. Körfez Savaşı olarak adlandırabileceğimiz ABD’nin 2003 yılında Irak’ı işgalinin ardından Irak’ta uygulamaya sokulan bir gazetecilik stratejisidir. Her ne kadar önceki savaşlarda benzer stratejiler kullanılmışsa da, bu gazetecilik pratiğinin en etkin kullanım şekli bu savaşta gerçekleşmiştir. Bu sistemde öncelikli amaç enformasyonun kontrol altına alınmasıdır. İliştirilmiş gazetecilik uygulaması bazı açılardan (haberle yakın olma, askerler üzerinde denetim uygulayabilme, cepheden haber geçebilme şansı, vb.) daha etkin bir gazetecilik yapılabilmesine olanak sağlarken, özellikle de Amerikan emperyalizmine karşı tereddütlü ve edilgen tavrı nedeniyle sıklıkla eleştirilen bir gazetecilik pratiği olarak kabul edilmektedir. Özellikle cephede “iliştirilmiş gazeteci” olarak görev yapan muhabirler, konuya genellikle olumlu yönlerinden yaklaşmış, hem basın ortamındaki diğer olumsuzlukları da gündeme getirip, kendilerinin “suçlu veya alet edilen” bir konumda olmadıklarının altını net bir şekilde çizmektedirler. Bu gazeteciler iliştirilmiş gazetecilerin pek çok gerçeği kamuoyuna ilettiklerinden de dem vurarak bu uygulamanın yararlarına işaret etmektedirler. Diğer taraftan pek çok gazeteci ve akademisyen ise muhabirlerle askerler arasındaki “yakın ve tartışılabilir” ilişkiye dikkat çekmekte ve muhabirlerin çoklukla Amerikan askerleriyle bir özdeşleşme yaşayarak, haberle aralarında olması gereken “normal” mesafenin çoklukla ihlal edildiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca imzalatılan sözleşmelerin de basın özgürlüğü açısından kabul edilemez bir sansür mekanizması olduğuna da dikkat çeken konunun

muhalifleri, bu uygulama ile birlikte Amerikan emperyalizminin basın üzerindeki etkisinin daha da pekiştiğini ileri sürmektedirler.

Suriye İç Savaşı ile birlikte yeniden gündeme gelen iliştirilmiş gazetecilik tartışmaları, bu kez Irak'takinden daha farklı bir görünüme bürünmüştür. Esad rejimine muhalif, ya da yandaş tüm kesimlerin yaptığı habercilik, karşı taraf tarafından "iliştirilmiş" suçlamasına maruz kalmıştır. Medyanın bu dönemde ağırlıklı olarak hükümete muhalif Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) yanlısı bir habercilik yaptığı, onların ağzından kamuoyunu manipülatif bir biçimde yönlendirdiği, yine Amerikan yanlısı "iliştirilmiş" bir görünüm sergilediği görülmüş ve bu durum çeşitli platformlarda tartışılmıştır. Mevcut hükümet yanlısı haber yapan gazetecilerin de aynı şekilde "iliştirilmiş" olarak suçlanması ise dönemin bir başka ilginç gelişmesi olarak dikkat çekmiştir.

Emperyalist odaklar, adına ilkeler yazılmış, sosyal sorumluluk taşıyan ve ilintisiz, sadece kamuya hizmet eden -etmesi gereken- gazetecilik mesleğinin özünü bozmakta ve özgürlük haklarını elinden almaktadır. Gazetecilik mesleği işlevselliği ve etiksel değerleri açısından kayıplar verse de benliğinde taşıdığı vicdani ağırlığı, bağımsız olabileme yetisini korumalıdır. Dolayısıyla "iliştirilmiş gazeteci" bir takım avantajlara sahip olma yanılgısıyla, özgür, tarafsız, çıkarısız olabileme gücünü yitirmekte, "bağımsız gazeteci" profilini zedelemektedir. Gazetecilik mesleği öngördüğü etiksel önceliklerden, kamuoyuna karşı taşıdığı yükümlülükten taviz verme lüksüne sahip değildir.

Kaynakça

Abakay, Ahmet (2013). "Bu Tutum Saray Yazıcılığıdır", Çağdaş Gazeteciler Derneği Web Sitesi, <http://www.cgd.org.tr/index.php?Did=234>, Erişim Tarihi: 30 Haziran 2012.

Akner, Nurdan (2004). Düşman Değiliz, İstanbul: Karakutu.

Aktan, İrfan (2003). "Ümit Bektaş: ABD Askerleri Gözlerimi Kapatmadı ki...", Bianet, 06.05.2003, (Çevrimiçi) <http://www2.bianet.org/bianet/yazdir/18723>.

Antakyalı, Abdurrahman (2003). "Pulitzer Ödüllü İlk Türk Foto muhabiri: Murat Sezer", Foto Muhabirliği: Basın Fotoğrafçılığı Portalı, (Çevrimiçi) <http://www.fotomuhabiri.com/roportaj/msezer/msezer.html>.

Atikkan, Zeynep (2006). Amerikan Cinneti, İstanbul: Yapı Kredi.

Bayraktaroğlu, Ali M. (2012). "İkinci Körfez Savaşında Fotoğraf ve Propoganda", Foto Muhabirliği: Basın Fotoğrafçılığı Portalı, <http://www.fotomuhabiri.com/akademi/prop/prop01.html>.

Çubukçu, Mete (2005). Ateş Altında Gazetecilik, İstanbul: Metis.

Duran, Ragıp (2003). "Apoletli Türk Medyası Artık Hakiki Amerikalı", Bianet, 17.04.2003, (Çevrimiçi) <http://www.bianet.org/bianet/kategori/medya/18186/apoletli-turk-medyasi-artik-hakiki-americali>.

Duran, Ragıp (2003) "Önce Gazeteci Sonra Türk", Bianet, 02.01.2003, (Çevrimiçi) <http://www.bianet.org/bianet/kategori/medya/15678/once-gazeteci-sonra-turk>.

Eagleton, Terry (1996). İdeoloji, Muttalıp Özcan (çev.), İstanbul: Ayrıntı.

Erdoğan, İrfan (1999). "Popüler Kültür, Kültür Alanında Egemenlik ve Mücadele", Popüler Kültür ve İktidar, Nazife Güngör (der.), Ankara: Vadi.

Gümrükçü, Cengiz Oğuz (2012). "Fotoğrafçı Gözüyle Savaş", Belgesel Fotoğraf, (Çevrimiçi) <http://www.belgeselfotograf.com/aid=16.phtml>,

Özdemir, Cüneyt (2003). Onlarlaydım Ama Onlardan Değildim, İstanbul: Doğan.

Öztekin, Evren Mert (2003). "Cüneyt Özdemir: Gördüğüm En Yüksek Rütbe Muhabirliktir», Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Görünüm Gazetesi, 02.07.2003, (Çevrimiçi) <http://ilef.ankara.edu.tr/gorunum/yazi.php?yad=2332>.

Rigel, Nurdoğan (2003). "İliştirilmiş Gazetecilik Tartışılıyor", Akşam Gazetesi, 26.03.2003.

Şahin, Haluk (2003). "İliştirilmişler Olayında Kafamız Karışık", Turkuaz Dergisi, 04.05.2003.

Velioğlu, Savaş (2003). "Ahmet Tezcan: Egemen Medya Gazetecilik Yapmıyor", Evrensel Gazetesi, 14.04.2003.

Vural, Ali Murat (2004). "Embedded-iliştirilmiş Gazeteciliğin Etik Çerçeve de Değerlendirilmesi", Communication in the Millenium: A Dialogue Between Turkish and American Scholars Sempozyumu II, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi, İstanbul, 17.03.2004.

Yenice, Ethem (2013). "İliştirilmiş gazetecilik ve Suriye"Spot Dergi, <http://www.spotdergi.com/ilistirilmis-gazetecilik-ve-suriye.html>.

Yıldırım, Rahmi (2008). "Mehmetçik" Gazeteciden Embedded Gazeteciye", Sendika.Org, 25.12.2008, (Çevrimiçi) http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=21124.

"Suriyeli komünistten Fisk'e iliştirilmiş gazetecilik suçlaması", Arap Baharı, <http://arap-bahari.blogspot.com/2012/09/suriyeli-komunistten-fiske-ilistirilmis.html>.

EK 1.

"İliştirilme" (Embedded) Sözleşmesi 2003

Amerikan Savunma Bakanlığı

Amerikan Ordusu, Irak ile olası bir savaşta medyanın takibi amacıyla Basra Körfezi Bölgesi'ndeki askeri birliklere "iliştirilmek" üzere 600 gazeteciye izin vermiştir. Aşağıda "iliştirilmek" isteyen gazetecilerin imzalaması gereken şartname yer almaktadır:

Anlaşma, Tazminat, Dokunulmaz Kılma Sözleşmesi ve Dava Açmama Sözleşmesi

1. ABD Savunma Bakanlığı adına Amerika Birleşik Devletleri ("Hükümet"), savaştan önce, savaş sırasında ve savaş sonrasındaki askeri operasyonların medya tarafından izlenmesini sağlamak amacıyla, "seçilmiş" askeri birliklere "seçilmiş" medya çalışanlarının yerleştirilmesinin Hükümet ve medya kurumu açısından tamamen yararlı olduğuna inanmaktadır. Bu anlaşma, medya çalışanlarının askeri birliklere yerleştirilmesini "iliştirilme" veya "iliştirilme süreci" olarak ifade etmektedir ve medya çalışanlarının - "iliştirildiği" askeri birliklerle birlikte- yaşamasını, seyahat etmesini, yemek yemesini, uyumasını ve tüm profesyonel ve kişisel aktivitelerine önderlik etmesini gerekli görmektedir.

2. Tanımlar

- a. "Hükümet" terimi, bakanlıklar, alt kuruluşlar, ajanslar, araçlar, yetkili kişiler, çalışanlar (askeri ve sivil personel), hizmetçiler, uzmanlar, gönüllüler ve ajanlarıyla birlikte

“Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti”ni kasetmektedir.

b. “Medya kurumu” terimi, bir ABD veya yabancı bir ülkenin “medya işvereni”nin çalışanı, temsilcisi, halefini kasetmektedir.

c. “Medya çalışanı” terimi bir medya kurumunun çalışanı veya yetkilisidir.

3. Medya kurumu ve medya çalışanları şunu bilmeli ve kabul etmelidir ki; askeri yaşamın ortak ve ortak olmayan tehlikelerine ek olarak “iliştirilme” metodunda, medya çalışanları, birlikteki askerlerin savaşta, muharebe operasyonlarında ve muharebe destek operasyonlarında karşılaştıkları en ileri ve önceden tahmin edilemeyen risklerin aynlarıyla karşı karşıya kalacaktır. Medya kurumları ve medya çalışanları aşağıdakileri önceden bilmeli ve tümüyle kabul etmelidir.

a. “iliştirilme” süreci medya çalışanlarını bir askeri ortamın savaş, muharebe operasyonları ve muharebe destek operasyonlarında en ileri ve önceden tahmin edilemeyen tüm tehlikeleriyle karşı karşıya bırakacaktır. Askeri ortam aslında tehlikeli ve ölümlü sonuçlanabilir ya da medya çalışanlarını sakat bırakıp onların kişisel malzemelerine zarar verebilir.

b. “iliştirilme” süreci dayanıklılık isteyen askeri yer, hava ve deniz araçlarını ve diğer Hükümet araçlarını kapsayan tehlikeli aktiviteleri içerebilir ve medya çalışanlarının kendinden ya da grup hareketlerinden; ajanlar, uzmanlar, yetkililer, grup üyeleri ve Hükümet çalışanlarının hareketlerinden; Hükümetin durumundan ve doğal çevreden; bilinen veya bilinmeyen Hükümete ait teçhizattan; ve savaş, muharebe operasyonları ve muharebe destek operasyonlarından kaynaklanan ciddi sakatlanmalarına ya da ölümüne yol açabilir.

c. “iliştirilme” süreci medya çalışanlarının fiziksel sağlığının ve durumunun tam olarak iyi olmasını gerektirmektedir. Fiziksel sağlığı tam olarak iyi olmayan kişiler “iliştirilme” sürecine katılamazlar. Medya çalışanları kendi doktorlarına “iliştirilme” için yeterli oldukları konusunda başvurmalıdır. Kalp veya akciğer rahatsızlığı olan veya koroner hastalığı olan ya da diğer kronik veya bulaşıcı hastalığı ya da durumu olan kişiler katılamazlar. Aynı biçimde hamile olan bayanlar da katılamazlar. Herhangi bir kırıktan, durumdan, rahatsızlıktan ve süregelen bir şeyden acı çekmesi “iliştirilme” sürecine engel teşkil eden kişiler katılamazlar.

d. “iliştirilme” sürecinin bir parçası olarak Hükümet, Hükümete herhangi bir ücrete mal olmaması ve medya çalışanlarının pek çok risklere karşı ek bir sözleşme yapması şartıyla, medya çalışanlarına şarbon ve çiçek

hastalığına karşı aşı yapacaktır. Bu aşular gönüllü olarak yapılacak ve “iliştirilme” sürecine katılmada bir ön şart olmayacaktır. Medya kurumları ve medya çalışanları, iştirak edecek medya çalışanlarının şarbon ve çiçek aşularının yapılmasını onaylamakla; Anlaşma, Tazminat, Dokunulmaz Kılma Sözleşmesi ve Dava Açmama Sözleşmesi'nin özellikle çiçek aşısı ve şarbon aşularına bağlı olarak medya çalışanlarının hastalanmasını, sakatlanmasını ve ölmesini de kapsayan herhangi bir yan etki ve olumsuz reaksiyonun tüm risk ve tehlikelerini kapsadığını da kabul ederler.

4. Medya çalışanı,

a. “iliştirilme” sürecine katılmakla Hükümetin yönetim ve direktiflerine uymayı, ayrıca hükümetin yönetmeliklerine uymayı kabul eder. Medya çalışanı; yönetim, direktifler, yönetmelik ve bölge kurallarına uymayı ihlalin medya çalışanının “iliştirilme” sürecinin sona ermesiyle sonuçlanacağını;

b. Gönüllü ve istekli olarak ve bilerek, “iliştirilme” sürecine, savaş, muharebe operasyonları ve muharebe destek operasyonlarına bağlı olarak bilinen ve bilinmeyen HERHANGİ VE TÜM RİSKLERİ ÜZERİNE ALMAYI.

c. “iliştirilme” sürecine katılımında olumlu veya olumsuz, herhangi istekler, talepler, eylemler (dava açma), alacaklar, haklar, alacaklı duruma geçme veya mükellefiyet talebi, borçlar, yükümlülükler, hükümler, maliyetler, avukat ücretleri, ayrıca medya çalışanının “iliştirilme” sürecine katılımı sonucu meydana gelecek malın kaybı veya zararında, veya kişisel yaralanmada veya herhangi bir kişinin ölümünde - bu kayba, zarara, kişisel yaralanmaya veya kişinin ölümüne her ne şekilde olursa olsun Hükümet sebep olduysa veya katkıda bulunduysa bile- ortaya çıkarır veya hak iddia eder ve her ne şekilde olursa olsun talepte bulunursa hükümetle ANLAŞMAYI, TAZMİNAT ÖDEMEYİ, VE HÜKÜMETİ DOKUNULMAZ KILMAYI kabul eder

5. Medya kurumu, medya çalışanının “iliştirilme” sürecine katılmasına izin verilmesini kabul eder. “iliştirilme” sürecine katılmaya izin verilmesine bağlı olarak medya kurumu, “iliştirilme” sürecine katılımında olumlu veya olumsuz, herhangi istekler, talepler, eylemler (dava açma), alacaklar, haklar, alacaklı duruma geçme veya mükellefiyet talebi, borçlar, yükümlülükler, hükümler, maliyetler, avukat ücretleri, ayrıca medya çalışanının “iliştirilme” sürecine katılımı sonucu meydana gelecek malın kaybı veya zararında, veya kişisel yaralanmada veya herhangi bir kişinin ölümünde - bu kayba, zarara, kişisel yaralanmaya veya kişinin ölümüne her ne şekilde olursa olsun Hükümet

sebepler olduysa veya katkıda bulunmuş olsaydı bile- ortaya çıkarır veya hak iddia eder ve her ne şekilde olursa olsun talepte bulunursa hükümetle ANLAŞMAYI, TAZMİNAT ÖDEMEYİ, VE HÜKÜMETİ DOKUNULMAZ KILMAYI kabul eder

6. Medya kurumu ve medya çalışanı bu vesileyle "iliştirilme" sürecine katılımı sonucu meydana gelecek medya kurumunun malının veya medya çalışanının malının tahribinden, kaybindan ya da zarar gelmesinden veya kişisel yaralanmadan veya medya çalışanının ölümünden dolayı Hükümeti dava etmeyeceğini, Hükümetten hak talep etmeyeceğini, istekte bulunmayacağını sözleşme altına almış ve kabul etmiştir.
7. Medya kurumu ve medya çalışanı, "iliştirilme" sürecinde önemli olabilecek tüm acil medikal ve dental muamelelerin -bir Hükümetin medikal veya dental yetkilisinin dahilinde de yapılabilen- uygulanmasının gönüllü olarak ve rızası dahilinde yapıldığını onaylar. Bir Hükümete veya ticari bakım ünitesine taşıma işi yetkili acil medikal veya dental bakım ünitesine ek olarak talep edilebilir. Hükümetin medikal veya dental bakımını alan, ancak böyle bir yardımı alması uygun olmayan kişiler hükümete masrafların iadesini hukuki yolla ödemek zorunda bırakılacak.
8. Medya kurumu ve medya çalışanı, Hükümetin karar vermede tek yetkili olarak "iliştirilme" sürecini herhangi bir zaman ve herhangi bir sebepten dolayı sona erdirebileceğini bilir ve kabul eder.
9. Bu Anlaşma, Tazminat, Dokunulmaz Kılma Sözleşmesi ve Dava Açmama Sözleşmesi federal kanunlara göre tercüme edilebilir. Konu ile ilgili federal kanunların izin verdiği şekilde kabaca ve kapsayacak şekilde yorumlanabilir. Eğer bu dökümanın herhangi bir kısmı geçersiz tutulursa, kalan kısım tüm gücüyle geçerliliğini devam ettirir.

Medya Çalışanının Belgeyi İmzaladığı Gün, İmza: _____

Medya Kurumunun İmzaladığı Gün, İmza: _____

İsim: _____